

pia de *troutineja*, cas de la bàrbara grafia afrancesada *ou=u* (pron. de la *o* àtona). Cf. *atrotina?*

Trotó 'rossí que pot anar al trot': «lo Sr. Rey per fora d'armes havia pres en Empurdà una vila apellada Ciurana, e pres dins aquella 37 rossins e alguns *trotons*» a. 1464 (*Ardiis* II, 456); *trotonet* [1491].

¹ Al missatger de Blasco de Alagón el fa parlar aragonès, segons l'estil típic del Conqueridor. — ² «E come l'uom che di *trottar* è lasso, / lascia andar compagni e si passeggia / ---», Dante, *Purg.* xxiv, 70. També el verb *trottare* en altres passatges del Boccaccio: «Sospinto dalla freddura si drizzò verso Castel Guglielmo»; «I *trottar* forte rompe e fiacca altrui»; «Così in camiscia cominciò a *trottar* dietro» (*Decam.* II, ii; VIII, vii; IX, iv) (Alunno, § 1216). ¹⁵ En tots quatre casos, es tracta, doncs, de persones, no pas de cavalcadura. Però les extenses cites que dóna del verb el Tommaseo, tretes dels tractats d'hípica i d'art cavallista, de Crescenzi (S. XIV), de Santopietro, de Claudio Corte (1573) i de T. Garzoni (1585), són la millor prova (vegeu) d'una tècnica hípica més elaborada que enlloc.

Trotllo, corrupció del castellà TOLLO (I, DCEC/DECH) *Trotó*, *-tonet*, V. *trotar* *Trotxar* en el sentit berguedà de 'fer soroll l'olla quan bull' (*DAG.*, s. v. *trotxar*, *trutxar*) pot ser onomatopeia (o com a molt desviació onomatopeica de *trotar*, cf. el men. *trotar* supra). En el sentit mall. «andar aprisa» (*DAG.*, modificat tendenciosament en «trotar, de pressa» per *AlcM*) deu ser castellanisme del cast. (*a*)*trochar* 'fer dreuera' derivat de TROCHA (DCEC/DECH); *trotxer* (*Viu-des i Donzelles*) *Trotxos* probablement grafia abusiva en lloc de l'hapax documentat *trochos*, nom d'un joc (variant de *trucs?*, cultisme del gr. *trochos* 'rodà?') ³⁵ *Tròvol*, V. *trèvol* *Trualler*, V. *truan* (n.).

TRUAN (o TRUA), pres del fr. ant. i oc. ant. *truán*, mot d'origen cèltic. □ 1.ª *doc.*: fi S. XIV, Eiximenis.

«Pere demanà almenys un aytal castell; respòs Arnaut que massa seria; lavors Pere cridà: —Sus, sus! --- tornats en vostre loc!—; e de continent Arnaut se trobà en son lit, roý e mesquí --- E Pere dix-li: --- —Pagès, vilà, desconexent, *truán*, asnàs vil, levats d'aquí, agranats-me l'estable --- femater, arlot!», Eiximenis (*Terç*, § 111; text d'Olivar, *NCL* VI; *truà*, al de *La Renaix.* 1875, 25, i *NCL* II, 11.30). «Oh Senyor --- Quin secret tan gran és aquest de la tua infinita clemència e providència que les tuas ovels --- que per elles volguist morir, així sien lliurades a un *truà* foll e orat, sens raó e sens vergonya ---», id. (*Regiment*, *NCL* XIII, 151.3).

De *truán* V. més exemples, del 1.^r del *Crestià* i Fc. de la Via, i de *truà* de Miquel Parets (també Aversó, 27.1), en *DAG.*; del plural *truans*, del *Poema de la Passió* (S. XIV) i de Jordi de Sant Jordi, en *AlcM*; amb grafia ultracorreccta *truants* en el dicc. de JMarc. «Aquest die, après dinar, foren scanyats, a la Rambla, en Joan Llobera --- e un *troany* d'ermità ---» a. 1464 (MiretS, *Sempre han tingut bec les oques* I, 55 [o mal

copiat per *truany?*]). I en Cerverí de Girona.

En el català medieval el significat va ser sempre 'trapella, brètol, malvat'; i secundàriament va pendre el sentit de 'bufó, foll, home que viu parasitàment amb l'ofici de fer riure', acc. que en català no tenim documentada més que en el S. XVII en Miquel Parets i en alguna ed. tardana del *TbPu*. d'OPou: com que en la nostra llengua la denominació pròpia d'això fou sempre *foll*, almenys a l'E. Mj., i són essencialment d'altres llengües *buffone*, italià, i *truão/trubán*, portuguès [S. XIII, *Ctgas.* d'Alf. XI, *truania* Rui de Pina, *trufães* mj. S. XVI, Mendes Pinto: Machado] i castellà [S. XIII, *Po. Jugl.*, 33; Arx. de Hita; Nebrixa etc.], és probable que en català fos castellanisme cortesà dels segles baixos. Avui paraula morta del tot per a nosaltres.

Encara que en les tres llengües hispàniques ja surti des dels segles XIII i XIV, i en cast. i port. medievals també hi aparegui llavors en el sentit propi, força més arrelat va ser, i des dels orígens romànics, en francès i llengua d'oc.

Amb el valor de substantiu 'vagabund, belitre', ja cap a l'any 1100 en *Girart de Rossilhon* («veez ceu *truand*, e ceu peu gris»); i ja molt corrent llavors amb un sentit com el català, però generalment usat més aviat com a adjectiu, ja en els grans trobadors clàssics, Berbeizil, Vaqueiras, G. Faidit, sovint en rima de *-n* fixa: «Meravil-me del fals segle *truan* / co i pot estar savis hom ni cortés, / pus ren no-i val belh ditz ni fait prezan», Faidit; «digs *truans* rimant amb *malanans*, «cor *truan*» rimant amb «mal an» ('malaurança') en els altres dos; i hi ha el femení *truanda*, «vostra dona *trubanda*» rimant amb *comanda* etc. en Bornelh, i el verb *truandar* 'tornar-se o convertir en un malvivent' en Bertran de Born (cites en el gloss. de l'Appel) i en Ventadorn, *atruandar* en R. de Miraval (sobre el verb, veg. PSW VIII, 506).

En francès ja se'n fa trobadís des del S. XII, i amb la grafia *truán*, almenys en textos a partir del S. XIII, com Gautier de Coinci, Philippe Mousket; i el *Roman de la Rose*; llavors amb derivats com *truande*, *truandel*, *truanderet*, *truandie*, *truandise*: d'aquí la grafia moderna *truand* (mentre que són equívokes les formes *truanz*, sg. subjecte, i pl. compl., i *truant* és menys antic).

La terminació postula una base en *-ANN'*, *-AMN'* o *-AND'*, potser més aviat aquesta última, si fem cas del femení i derivats. En rigor també és possible que es tractés originàriament de *-ANT'* alterat per analogia, puix que ja en el S. XII s'estaven acabant de confondre en fr. i en oc. els resultats fonètics d'aquestes quatre terminacions.

Les llengües hispàniques no decideixen la qüestió, car és probablement importació occitano-francesa, en totes tres: com ho indica, en català, tant o més que la data tardana, l'escàs arrelament revelat per la seva total desaparició; en port. la forma inequívocament manllevada de la terminació; i en cast., encara més que això, la ràpida especialització en l'acc. secundària i cortesana, i la *-b-* aspirada (*trufán* Berceo, ¹ *trubán* Parti-